

De Standaard 18 febr 2025

De verontwaardiging van de EU is misplaatst

Eigenlijk zou de EU net tevreden moeten zijn dat er geprobeerd wordt om deze oorlog te beëindigen, schrijft **Tom Sauer**.

Tom Sauer, Professor Internationale Politiek (Universiteit Antwerpen) en auteur van *De strijd voor vrede* (Pelckmans).

President Donald Trump heeft de knuppel in het hoenderhok gegooid. Hij hoopt op een staakt-het-vuren en idealiter een vredesakkoord tegen Pasen, dat dit jaar gelukkig wat later valt. De contouren van een akkoord zijn helder: Oekraïne wordt geen lid van de Navo; het door Rusland bezette grondgebied zal hoogstwaarschijnlijk de facto (niet de jure) Russisch blijven; er worden geen Amerikaanse troepen gestuurd; Europese vredestroepen – als President Vladimir Poetin instemt met hun aanwezigheid, wat lang niet zeker is – zullen niet onder de Navo-garanties vallen; en het zal vooral Europa zijn dat de heropbouw van Oekraïne financiert. De Europese Unie voelt zich in snelheid genomen. Sommige reacties in Europa grenzen aan hysterie.

Die Europese verontwaardiging is misplaatst. Als Europa dan toch wakker ligt van een vredesakkoord tussen Rusland en Oekraïne, waarom heeft dan geen enkele Europese leider de afgelopen jaren een ernstige vredespoging gelanceerd? Toen de Duitse bondskanselier Olaf Scholtz na twee jaar dan toch de telefoon nam, werd hij met alle zonden van Israël beladen (en dat zijn er tegenwoordig wel wat).

Zou het kunnen dat de Europese leiders verblind waren door het mensenrechtendiscours van Ursula von der Leyen (die datzelfde mensenrechtendiscours totaal afviel tijdens de oorlog in Gaza) met in haar zog de Duitse groenen als grootste pleitbezorgers voor meer en grotere wapensystemen voor Oekraïne? Hoe valt dat mensenrechtendiscours van Europa te rijmen met de meer dan anderhalf miljoen doden en gewonden op het terrein?

Alles draait om macht

De internationale politiek, en dat weet elke student in de politieke wetenschappen, draait niet om mensenrechten, maar om macht. Dat blijkt evenwel geen politiek correct concept in Brussel. De EU werd opgericht om dat machtselement zo veel mogelijk in te dijken binnen de EU, maar we vergaten dat de rest van de wereld voortdreefde op basis van macht. Verblind door dat idealisme heeft men de EU (en de Navo) uitgebreid richting Oosten, zonder zich af te vragen wat Rusland, een regionale macht, daarvan zou vinden. Die naïviteit – of was het een vorm van hoogmoed – komt nu als een boemerang terug. Velen hadden nochtans gewaarschuwd tegen die uitbreidingsrondes.

Als de Europeanen uit de lucht vallen bij de voorstellen die nu op tafel komen, hebben ze jaren in een bubbel geleefd, daarin aangemoedigd door de media die de toetersaars van het oorlogsdiscours elke dag hun ding lieten doen. Merk bijvoorbeeld ook op dat sommige embedded journalisten bij Defensie nu boeken schrijven samen met generaals.

Veel van de hierboven genoemde voorstellen heeft Trump al tijdens zijn presidentscampagne gelanceerd. De kern van die voorstellen heb ikzelf uitspreken herhaald in lezingen, podcasts, opiniestukken en in mijn boek. Bizar dat wie het toen bij het rechte eind had en de toekomst correct voorspelde, nooit au serieux werd genomen.

Ook vandaag staat het oorlogsdiscours nog bol van de contradicties. Iedereen heeft nu de mond vol van een autonoom Europa, inclusief een Europees leger, maar tegelijkertijd wenst men vast te houden aan diezelfde Navo die mee verantwoordelijk is voor de situatie waarin we verzeild zijn geraakt, en waarin de Verenigde Staten de touwtjes in handen hebben.

Perfect normaal

Er zijn ook misvattingen te over. Zo wordt gezegd dat Poetin nog geen enkele van zijn oorspronkelijke eisen heeft opgegeven, maar onderhandelingstechnisch is dat perfect normaal. Je mikt hoog bij het begin van de onderhandelingen (die zelfs nog niet begonnen zijn) en de pijl zakt al vliegende.

Een tweede misvatting is dat Rusland na een vredesakkoord tijd krijgt om zich te herbewapenen om daarna het Westen opnieuw aan te vallen. De bedoeling van het vredesakkoord is nu net om Rusland (en natuurlijk Oekraïne) te integreren in de Europese veiligheidsorde, hoe moeilijk dat op dit moment ook voor te stellen is. Dat is een belangrijke eis van Rusland, en we hebben er alle belang bij om aan die eis tegemoet te komen zodat Rusland niet meer de intentie zal hebben om nog een oorlog te starten. Zo niet schieten we inderdaad in onze eigen voet.

Een laatste misvatting is dat andere landen op gelijkaardige gedachten zullen worden gebracht als Rusland voor deze agressie wordt beloond. Los van deze oorlog in Europa, zal het moeilijk zijn om China ervan te weerhouden om Taiwan te incorporeren. Het draait inderdaad om invloedssferen, bufferstaten en macht – tenzij een ernstige poging wordt ondernomen om het op een idealistischere manier aan te pakken, maar dat past jammer genoeg niet in het oorlogsdiscours.

Eigenlijk zou de EU net tevreden moeten zijn dat er geprobeerd wordt om deze oorlog te beëindigen. Hij weegt op onze economieën, ook de Duitse. De Russische hybride oorlogvoering doet Europa pijn. De budgetten voor defensie schieten de hoogte in (wat sommige belangengroepen natuurlijk goed uitkomt), in die van ontwikkelingssamenwerking en sociale zaken wordt zwaar gesnoeid. Aan het front sneuvelen nog altijd duizenden en duizenden soldaten.

Wat nodig is in Brussel, zowel op het Schumanplein als in de Wetstraat, is een les in bescheidenheid. Het is tijd voor introspectie.